A SZEPESI

ORVOS- ÉS GYÓGYSZERÉSZ EGYLET

ÉVKÖNYVE

AZ 1903. EGYLETI ÉVRE

SZERKESZTETTE:
DR. ALEXANDER BÉLA
EGYLETI TITKÁR.

KÉSMÁRK.
NYOMATOTT SAUTER PÁL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1905.

64134
43076

A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1903. junius hó 24-én Barlangligeten tartott tavaszi gyülés jegyzőkönyve.

JELEN VOLT:

Dr. Csáky Károly (Podolin), Dr. Fái Mátyás Miklós (Uj-Tátrafüred), Fest Béla gyógyszerész (Igló), Dr. Fialka Gusztáv (Budapest—Barlangliget), Dr. Gabriel Frigyes (Szepesbéla), Genersich József gyógyszerész (Szepes-Szombat), Genersich Károly gyógyszerész (Késmárk), Gréb János gyógyszerész (Poprád), Dr. Greisiger Mihály (Szepesbéla), Dr. Hammersberg Árpád (Tátra-Lomnicz), Dr. Jármay László (Tátrafüred), Dr. Király Aristid (Szepes-Váralja), Dr. Lorx Sándor (Lőcse), Dr. Papp Samu (Budapest—Alsó-Tátrafüred), Schwarz Sándor gyógyszerész (Szepesbéla), Dr. Szász Ágoston (Szepes-Szombat), Dr. Tátray Gergely (Késmárk), Dr. Teichner Lipót (Késmárk), Dr. Teschler Antal (Igló), Dr. Alexander Béla (Késmárk); mint vendég: özv. Szontágh Miklósné (Uj-Tátrafüred), Wéber Samu ev. lelkész (Szepesbéla), Dr. Lingsch Albert cs. és kir. törzsorvos, Ujfalussy Brunó főszolgabiró (Szepes-Szombat), Genersich Andor orvosnövendék (Késmárk), és a »Budapesti orvosi kör« következő tagjai: Dr. Barsi Jenő, Dr. Blau Sándor, Dr. Emődi Aladár, Dr. Ernyei Miksa, Dr. Estl Géza, Dr. Feldmann Ignácz, Dr. Fischl Ármin, Dr. Gerlóczy Zsigmond, Dr. Guth Samu, Dr. Glass Izor, Dr. Hajniss Géza egyet. m. tanár, Dr. Hoffenreich Sándor, Dr. Ippen József, Dr. Katona József, Dr. Kovács József, Dr. Körmöczi Emil, Dr. Lóránd Leó, Dr. Lengyel Lajos, Dr. Medvei Béla, Dr. Pamer Imre, Dr. Pfeifer Gyula, Dr. Renner Adolf, Dr. Szivessy József, Dr. Sümegi József, Dr. Tatár János, Dr. Varró János.

1. Elnök üdvözölve a megjelenteket, örömének ád kifejezést a felett, hogy az egyesületi tagok oly szép számmal jelentek

meg, a kedvezőtlen időjárás daczára a Magas Tátra e szép fürdőhelyén; megnyitva az ülést, felszólitja a jegyzőt a mult őszi közgyülés jegyzőkönyvének felolvasására.

2. Felolvastatik a »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1902. október hó 15-én Szepes-Szombaton tartott őszi közgyülés jegyzőkönyve, melynek felolvasása után

Dr. Lorx Sándor a jegyzőkönyv 2-ik pontját, illetőleg annak másolatát kéri, mivel az abban foglalt határozat (a megyei kórházi alap szünjön meg mint ilyen létezni, mivel Lőcsén felállittatott a Hermann-féle kórház, az alap cumuláltassék a takarékpénztár-betéttel és az egész összeg kamatjai forditassanak az egyesületi kiadások fedezésére) ellen elleninditványt fog benyujtani.

Dr. Kiráy Aristid a jegyzőkönyv hatodik pontját illetőleg (Krompach község elöljáróságához átirat intéztetett, melyben Dr. Schnitzer Rezső községi orvos halottkémténykedésének méltányosabb dijazása, fuvarszolgáltatás hozatik javaslatba), azt mondja, hogy a mult gyülésben azon nézetének adott kifejezést, hogy jogunk nincs ezen ügybe beleavatkozni és kérte ezen nézetének jegyzőkönyvbe való felvételét; jegyző emliti, szintén ezen nézetben volt, de miután a többség határozata más volt, nem vélt hibát elkövetni, ha pusztán a határozatot vette fel a jegyzőkönyvbe.

Dr. Szász Ágost a jegyzőkönyvhöz szólva nem inditványt akart tenni, hanem megjegyzi, hogy rendtartásunk értelmében nem lehet a kilométerpénzt oda és vissza számitani; a keletkező eszmecseréből kifolyólag következő határozat mondatott ki:

Kilométerpénzt nem lehet oda és vissza számitani a rendtartás alapján, a belterületen egy kilométer után egyáltalában semmi más, csak látogatási dij, a külterületen egy kilométerért 60 fillér a dijazás betegsegélyző-pénztári tagok látogatásánál (a fuvardij külön számittatik).

Ezután a jegyzőkönyv jóváhagyatott, hitelelesitésére pedig Dr. Greisiger Mihály és Dr. Szász Ágost kéretett fel.

3. Felolvastatott az 1902-ik évre vonatkozó számadások megvizsgálasa alkalmával felvett jegyzőkönyv.

A közgyülés elfogadja a számadásokat megvizsgáló bizottság inditványát és megadja a titkárnak a felmentvényt.

4. Jelenti elnök Dr. Tátray Gergely, hogy Dr. Klein Ármin leköszönt a számadásokat megvizsgáló bizottság tagságáról és megkéri a közgyülést helyébe más tagot választani.

A közgyülés Dr. Teichner Lipót egyesületi tagot választja ezen bizottság tagjává.

5. Felolvastatott Dr. Dirner Gusztáv egyet. m. t., a budapesti bábaképző igazgatójának Dr. Alexander Bélához intézett levele, melyben nevezett 2 holdnyi erdős területet ajánl fel Thurzófüred közelében a »Szepesi szegény tüdőbetegek részére felállitandó sanatorium«-ra, ha a Szepesség déli részén fekvő Göllniczbánya városában állitatnék fel ez intézmény.

Az egyesület köszönettel veszi e nemes ajánlatot Dr. Dirner Gusztávnak és nyilván fogja tartani; felkéretett Dr. Lorx Sándor, hogy Dr. Lövenbein Samu és Dr. Fái M. M. úr társaságában nézné meg a telket, hogy igy ösmerve a telket az egyesület őszi közgyülésén határozottabban nyilatkozhatnék.

6. **Dr. Lorx Sándor** »Szepes megyének az 1902-ik évre vonatkozó közegészségügyi viszonyairól« tart felolvasást, melynek végén emliti, hogy az eperjesi alsóbb rendű bába-tanfolyamban képesitett 60 bába nyert már elhelyezést Szepes vármegyében és ajánlja a kartársak figyelmébe az e tanfolyamot végzett és végzendő tanulókat.

7. Előadást tart **Wéber Samu:** »Momentumok a magyar orvosi történetből« czim alatt.

8. Előadást tart **Dr. Fialka Gusztáv:** »A szokványos székrekedés mechanotherapeuticus úton való kezelésről«.

(Az előadás után elnök Dr. Tátray Gergely szivélyesen üdvözli a »Budapesti orvosi kör« Dr. Fialka Gusztáv előadása közben megjelent tagjait.)

9. Előadást tart **Dr. Fái Mátyás Miklós** (Uj-Tátrafüred) »A Basedow-kór klimaticus és organotherapeuticus gyógykezeléséről« czim alatt.

10. Demonstratiót tart **Dr. Alexander Béla** bemutatva 1) egy 15 éves leány bal könyökizületéből kivett 2 cm. hosszú tűdarabot; 2) egy 13 éves leány bal czombjának külfelületén lévő inhüvelyből

kivett corpora liberákat és 3) csecsemő gáttájának tályogából kivett (párna megtömésére használt) libatoll zászló felső részét.

11. A jövő XXXVII-ik őszi közgyülés helyéül Igló város jeleztetik, egyszersmind meghivja az egyesületet Dr. Jármay László, hogy jövő tavaszi közgyülését Tátrafüreden tartsa meg, mely meghivást az elnök az egyesület nevében megköszöni.

Egyébb tárgy nem lévén, elnök Dr. Tátray berekeszti az ülést.

K. m. f.

Dr. Alexander Béla
egyesületi jegyző.

Dr. Tátray
e. i. egyleti elnök.

Hitelesitjük:

Dr. Szász Ágoston

Dr. Teschler Antal.

Jegyzőkönyv

felvétetett Késmárkon 1903. április hó 3-án.

Jelen voltak: az alólirottak.

Tárgy: A »Szepesi orvos-gyógyszerész egylet« 1902-ik évi számadások megvizsgálása.

Az 1902-ik évi napló és főkönyv tüzetesen megvizsgáltatván, szám és tétel szerint helyesnek és a bemutatott mellékletekkel és értékekkel megegyezőknek találtattak.

Az eredmény a következő:

A) **Bevétel.**

Folyó szám		Tartozás kor.	Tartozás fill.	Lerovás kor.	Lerovás fill.	Hátralék kor.	Hátralék fill.
1	Beiratási dij	8	—	8	—	—	—
2	Évi járulék pro 1902 . . .	576	—	276	—	300	—
3	Evi járulék-hátralék pro 1901.	132	—	64	—	68	—
4	„ „ „ „ 1900.	40		24	—	16	—
5	„ „ „ „ 1899.	8	—	8	—	—	—
6	Előrefizetett tagdij pro 1903 .	24	—	24	—	—	—
7	Sanatorium-befizetések . . .	174	—	174	—	—	—
8	Röntgen-készülék használatáért	84	—	84	—	—	—
9	Takarékpénztári betétek. . .	45	—	—	—	45	—
10	Takarékpénztári betétek kamatjai	1	68	1	68	—	—
11	Bankbetétek (kórház-alap) . .	1679	17	--	—	1679	17
12	Bankbetétek kamatjai . . .	65	16	65	16	—	—
13	Sanatoriumi betétek	1380	94	—	—	1380	94
14	Sanatorium-alap kamatjai . .	48	92	48	92	—	—
15	Előlegezett összeg	14	45	14	45	—	—
	Összeg .	4281	32	792	21	3489	11

B) Kiadás.

Folyó szám		Tartozás kor.	Tartozás fill.	Lerovás kor.	Lerovás fill.
1	Folyóiratok és könyvek	124	44	124	44
2	Nyomtatási dijak	154	50	154	50
3	Röntgenkészülék és vegyszerek . . .	76	71	76	71
4	Könyvbekötés	25	92	25	92
5	Különféle	77	13	77	13
6	Póstaköltség	43	75	43	75
7	Takarékpénztári kamatok	1	68	1	68
8	Bankbetéti kamatok	65	16	65	16
9	Sanatoriumbetét	174	—	174	—
10	Sanatoriumalap-kamat	48	92	48	92
	Összeg .	792	21	792	21

Javasolja a pénzvizsgáló bizottság, miszerint következő összegek leirásba hozassanak:

Dr. Herszki Manó beiratási dijának hátraléka . . . . K. 4.—
Dr. Herszki Manó 1900., 1901. és 1902. évi járulék hátraléka „ 24.—
Dr. Barna Bernát 1901. évi járulék hátraléka . . . . „ 8.—
Dr. Perlstein Jakab 1901. évi járulék hátraléka . . . „ 8.—
Összesen . K. 44.—

Végre inditványozza a számvizsgáló bizottság, miszerint Dr. Alexander Béla egyleti titkár úrnak az 1902-ik évre a felmentvény megadassék s neki a számadások pontos és lelkiismeretes vezetéséért a közgyülés által köszönet szavaztassék.

Kelt mint fent.

Dr. Tátray Gergely
e. i. egyleti elnök.

Genersich Károly.

A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1903. október hó 21-én Iglón tartott közgyülés

jegyzőkönyve.

JELEN VOLT:

Dr. Alexy János (Lőcse), Dr. Buxbaum Ármin (Igló), Dr. Fái M. M. (Uj-Tátrafüred), Gaertner Kálmán gyógyszerész (Igló), Dr. Guhr Mihály (Széplak), Dr. Király Aristid (Szepes-Váralja), Dr. Klein Ármin (Késmárk), Dr. Korach Fülöp (Igló), Dr. Kreichel Arthur (Szepes-Remete), Dr. Láng József (Hunfalu), Dr. Lorx Sándor (Lőcse), Dr. Lövenbein Samu (Gölnicz), Dr. Neubauer Lajos (Igló), Schmör Kornél gyógyszerész (Igló), Dr. Schöntag Samu (Svedlér), Dr. Simenszky Sándor (Igló), Dr. Singer Miksa (Poprád), Dr. Szász Ágost (Szepes-Szombat), Dr. Széll Gyula (Igló), Dr. Tátray Gergely (Késmárk), Dr. Teschler Antal (Igló), Dr. Weisz Sándor (Lőcse) és Dr. Alexander Béla (Késmárk). Mint vendég: Dr. Nazimetzky ezredorvos, Dr. Nikulecz János ezredorvos és Tellér Gyula szerkesztő.

1. Elnök Dr. Tátray Gergely szivélyesen üdvözli a megjelent egyesületi tagokat és mindenekelőtt köszönetét tolmácsolja azon megtiszteltetésért, melyben személyét az egyesület 70-ik születésnapja alkalmával részesitette; ezután megemlékszik Dr. Kézmárszky Róbert volt egyesületi tag elhunytáról, kinek emléke jelen jegyzőkönyvben megörökittetik.

Az elhunyt feletti emlékbeszéd megtartására Dr. Alexy János egyesületi tag kéretett fel, ki el is fogadta ezen megbizatást.

2. Mielőtt a közgyülés a napirend tárgyalásába bocsátkoznék, elnök jelenti, hogy Dr. Lorx Sándor interpellatiót jelentett be nála, melyet személyes ügyben akar Dr. Alexander Bélához intézni és elsőnek kér szót.

Az interpellatióra idézett megadja a kivánt választ.

3. Felolvastatott az 1903. évi junius hó 24-én Barlangligeten tartott közgyülés jegyzőkönyve.

A jegyzőkönyv helyesnek találtatott azon megjegyzéssel, hogy a Dr. Dirner által felajánlott telek megbirálására a megyei főorvos Dr. Lorx Sándor, Dr. Lövenbein Samu és Dr. Fái M. M. kéretet fel.

A jegyzőkönyv hitelesitésére Dr. Teschler Antal és Dr. Szász Ágost kéretett fel.

4. Felolvastatott Dr. Lorx Sándor határozati javaslata, mely következőképen hangzik:

»A Szepesi orvos-gyógyszerész egyesület« múlt évi október hó 15-én Szepes-Szombaton tartott közgyülésében hozott ama határozatát, melynek értelmében az egyesület saját kebelében létesitett »kórházi alap« megszünését mondotta ki, a mai napon Igló városában tartott közgyülés határozatilag **hatályon kivül** helyezi s kimondja: hogy ez alapot ugyanezen alakban továbbra is fentartja, annak növesztésére vonatkozólag minden évben tartandó közgyülés alkalmával határoz, de úgy, hogy a tőke kamatai **minden** évben tőkésitésre forditandók, saját vagyonából pedig tetszés szerint a tőkét gyarapitja.

Az alaptőke esetleges csonkitását vagy a kamatok felhasználását **másra** mint **kórházi** célokra értékesiteni nem szabad.

Azon nem várt esetre, hogy a »szepesi orvos-gyógyszerész egyesület **bármily** oknál fogva megszünnek, az akkor meglévő alap Szepesvármegye kezelésébe adandó át azzal, hogy ezen alap mindég kamatoztatandó mindaddig, mig abból Szepesvármegye területén bárhol létesitett vagy létesitendő **‚közkórházban egy ágy-alapitvány fedezhető“.**

A tőke átadásakor maga a szepes-orvosi gyógyszerész egyesület, az egyesület megszünésekor pedig az akkor még életben volt egyleti tagok összesége megállapitják az **ágy-alapitványi** okirat minőségét. Az alapitvány neve **örök időre** a »szepesi orvos-gyógyszerész egyesület« nevét viseli. Igló, 1903. október hó 21-én.

Inditványozó behatóan motiválva a határozati javaslatot, annak elfogadását ajánlja, az erre következő élénk

eszmecserében számos egyesületi tag vett részt; hangoztatott a szepes-szombati határozat hatályon kivül való helyezése, épen úgy annak helyben hagyása is, hangoztatik, hogy uj befizetés ne történjen többé, de végtére abban állapodott meg a közgyülés, hogy végleg a következő tavaszi közgyülés alkalmával fog dönteni, mert a »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« alapszabályai értelmében: jogérvényes a rendes gyülés határozata akkor, ha a tagok egy harmada van jelen (szükséges volna 24 tag); jelenleg — megszámlálva a jelenlévő tagok számát — ezen követelmény nincs meg (mint nem volt meg a szepes-szombati gyülés alkalmával sem, melyben 19 tag vett részt), de kimondatik egyszersmind, hogy a következő közgyülés — melynek Dr. Lorx Sándor megyei főorvos elvben elfogadott határozati javaslata pártolólag fog beterjesztetni — mindenképen jogérvényesen fog dönthetni, tekintet nélkül arra, hány a kellő száma az egyesületi tagoknak (egy harmad) jelenik meg rendes- vagy közgyülésen.

5. Felolvassa jelentését az egyesületi titkár **Dr. Alexander Béla**, mely következőleg hangzik:

Tisztelt közgyülés!

Egyesületünk létszáma 73: 56 orvos, 16 gyógyszerész, 1 főszolgabiró; rendes tag van 71 (55 orvos, 16 gyógyszerész), féltagdijat fizet két tag (egy orvos és egy főszolgabiró).

1902. junius hó 25-ike óta egy orvos lépett be rendes tagnak Dr. Kornhauser Dezső (1903. október 19-én), kilépett az egyesületből Nosz Lajos gyógyszerész (1903. október hó 10-én) és postai megjegyzés útján értesültem, hogy Dr. Kézmárszky Róbert meghalt.

A Szepességen tartózkodik állandóan 64 tag, csak nyáron át 5 tag, Budapesten 1 (télen 6), Szegeden 1 és Bécsben is 1 tag.

Vagyonunk a következő:

a Takarékpénztárban (Késmárkon) van	45 K.	81 fill.
tagdij-hátralék pro 1900	16 „	— „
„ „ „ 1901	54 „	— „
„ „ „ 1902	168 „	— „
„ „ „ 1903	316 „	— „
Átvitel	599 K.	81 fill.

Áthozat . 599 K. 81 fill.

abból leirandó lesz (Dr. Kézmárszky 24 K., Teleki Béla gyógyszerész 32 K. 56 K. — fill.

543 K. 81 fill.

ezen összegből levonandó még az 1903-ik évi előirányzat szerint körülbelül . 360 K. — fill.

úgy hogy jelenlegi vagyonunk, ha több leirás nem lesz szükséges kiteszen . 183 K. 81 fill.

A »Kórházi alap« (a még oda fizetendő 700 K.-t nem számitva) kiteszen . 1712 K. 75 fill.-t.

A Szepességen felállitandó szegény tüdőbetegek »Sanatorium-alap«. . 1457 K. 67 fill.-t.

Az 1904-ik évben befolyandó tagdij, ha törlés nem történik, 73 tag után kiteszen 566 K. — fill.-t.

Az 1903-ik esztendőben 2 gyülés tartatott: a tavaszi közgyülés Barlangligeten junius hó 24-én, az őszi XXXVIII. rendes évi közgyülés Iglón október hó 21-én.

Felolvasást vagy előadást tartott:

Dr. Lorx Sándor: »Szepes megyének az 1902-ik évre vonatkozó közegészségi viszonyai«-ról;

Wéber Samu: »Momentumok a magyar orvosi történetből«.

Dr. Fialka Gusztáv: »A szokványos székrekedés mechanotherapeuticus uton való kezelés«-ről és

Dr. Fái Mátyás Miklós: »A Basedow kór klimaticus és organotherapeuticus gyógykezelésről« cim alatt;

Dr. Alexander Béla: Demonstratio. a) 15 éves leány bal könyök izületéből kivett 2 cm. hosszú tüdarab, b) 13 éves leány bal czombjának külső felületén elhelyezett inhüvelyből kivett több corpora liberákat, c) csecsemő gát tájának tályogából kivett libatoll zászló felső része;

Dr. Alexander Béla: Előadás »A gerinczoszlop csontosodása első kezdetétől (47 mm. hosszú ébrény) az os coccygis első csontosodásáig (uj szülött).

Az előadások, felolvasások és demonstratiók az 1903-ik évre szóló évkönyvben fognak megjelenni.

A Sanatorium részére az 1903. évben 76 kor. folyt be.

A Röntgen-készülék igénybe vételett 10-szer, a pénztárba folyt be annak révén: 100 kor.

A jelentés tudomásul vétetik.

6. Felolvassa jelentését az egyesületi könyvtárnok **Dr. Tátray Gergely,** mely következőleg hangzik:

Tisztelt közgyülés!

Utolsó jelentésem óta az egyleti könyvtár következő művekkel gyarapodott:

I. Magyar orvosi könyvkiadó társulat kiadványai:

Dr. Kaufmann Ede: A részletes kórboncztan tankönyve, I., II.

II. Kir. m. természettudományi társulat könyvkiadó vállalata:

Todd: Népszerű csillagászat.

Thanhofer: Anatomia és Divat.

Herrmann Otto: A magyar nép arcza és jelleme.

Wagner János: Magyarország virányos növényei 67 táblán 375 szines és 582 szövegközti képpel.

Természettudományi közlöny 387—409 füzet.

Pótfüzetek 63—90.

III. Magyar orvosi Archivum: II. k. 4—6. f. III. k. 1—6. f. IV. k. 1—6. f.

IV. Klinikai füzetek: XI. évf. 10—12., XII. évf. 1—12., XIII. évf. 1—8. füzet.

V. Volkmann's klinische Vorträge: 315—361.

VI. Jahrbuch für Kinderheilkunde und phisische Erziehung: 54. B. 4—6., 55. B. 1—6., 56. B. 1—6., 57. B. 1—6., 57. B. 1—6., 58. B. 1—3. Heft.

VII. Egyes müvek és füzetek.

Magyarországi kárpátegyesület évkönyve, 29-ik évfolyam.

néhai Dr. Fleischer Jenő hagyatékából a »Szepesi orvos-gyógyszerész egylet«-nek ajándékozott könyvek jegyzéke.

A szerzők nevei és a müvek czime:

I. Magyar orvosi könyvkiadó társulat kiadványai, 40 mű, 61 kötet. Billroth, Sebészeti kór- és gyógytan. Stellwagh, Gyakorlati szemészet. Sims A méhbántalmak sebészete. Böke, A fülgyógyászat tankönyve. Taylor, Az orvosi jogtudomány elvei és gyakorlata I., II., III. Förster, A kórboncztan tankönyve. Nagele, A szülészet tankönyve I., II. Schwimmer, Börkórtan I., II. Wunderlich, A test hőmérséke betegségekben. Gerhardt, A gyermekbetegségek tankönyve. Emmest, A különös sebészet tan-

könyve I., II. Gerhardt, A hallgatódzás és kopogtatás tankönyve. Ultzmann, Útmutatás a hugyvizsgálatra. Banke, Az emberélettan alapvonalai I., II. Balassa Összegyűjtött kisebb művei. Schröder, A női ivarszervek betegségeinek kézikönyve. Charcot, Előadások az idegrendszer betegségeiről. Hoppe-Seyter, Az élet- és kórvegytani elemzés kézikönyve. Orth, A kórboncztani jelzéstan vezérfonala. Senger, Mexico felvidéke élet- és kórtani tekintetben. Balogh, A magyar gyógyszerkönyv komméntárja. Kunze, Gyakorlati orvostan I., II. Mihalkovics, Általános boncztan. Kreuse, A leiró emberboncztan kézikönyve I., II. Rossbach, A természettani gyógyrendszerek tankönyve. Kraft-Ebing, Az elmebetegségek tankönyve I., II. Dollinger, Schuster, Stiller, A massage gyakorló orvosok számára; A gerinczvelő bántalmak kórismeje; Az ideges gyomorbántalmak. Fresenius, Bevezetés a minőleges vegyelemzésbe. Fodor, A közegészségügy Angolországban. Wagner, A Breglitkór. Lőré, A garat-gége és légcső elváltozásai az emberi test különféle betegségeiben. Sems-Woodhem, Bruck, Gyakorlati kórtan; Semmelweiss Ignácz. Parkes, A gyakorlati egészségtan kézikönyve I., II. Babes, A bacteriologia rövid tankönyve. Klug, Az emberélettan tankönyve I., II. Antal, A hugyszervi bántalmak sebészi kór- és gyógytana. Braun, Gyógyviztudomány. Erlenmeyer-Bókai, Az agyüterek értömülése; A garatmögötti tályogok; A tüdősorvadásról. Niemeyer Sigmund, A bedörzsölési gyógymód bujakórosoknál. Thanhoffer, A microscop és használata.

II. KÜLÖNFÉLE MŰVEK, 91 mű, 684 kötet és füzet. C. C. Schmiedt, Jahrbücher der in- und ausländischen Medicin B. 30—52, 69—102, 104—208, 231—240. Wiener med. Wochenschrift, Jahrgang 1851—1857. Völkmann, Klinische Vorträge 1—25, 27—51, 81, 83—100, 102—150—154, 161—163, 203—273, 291, 296—299, 301—302. Ruff-Kopp-Zamíner, Lehrbuch der physicalischen und theoretischen Chemie. Roser, Anatomische Chirurgie I, II. Bibra, Narcotische Genussmittel. Haeckel, Ziele und Wege der heutigen Entwickelungsgeschichte. Bois de Reymond, Zwei Vorträge. Türk, Klinik der Kehlkopfkrankheiten. Riegler, Egészségtani vizsgálatok. Onekett, Practisches Handbuch der Microscopie. Kant, Anthropologie. Rozemeller, Handbuch der Anatomie. Störn, Lehrbuch der Geburtshilfe. Behring, Practische Arzneiwissenschaft, 1—9. Heft. Mesmer, Mesmerismus. Hasper, Krankheiten der Tropenländer. Weller, Augenkrankheiten. Richter, Specielle Therapie I., II., III., IV., V. Schacht, Physiologie. Balassa, Unterleibshernien. Vogt, Briefe I., II. Romberg, Klinische Wahrnehmungen. Mohr, Bewegung und Kraft. Virchow, Cellularpathologie. Müller, Die Pflanzenwelt. Eisenmann, Typhus. Derselbe, Jahresbericht über specielle Pathologie und Therapie. Niemeyer-Seitz, Specielle Pathologie und Therapie I., II. Lebert, Practische Medicin I., II. Tillmann, Allgemeine und specielle Chirurgie I., II. 1. II. 2. Schröder, Geburtshilfe. Fritsch, Krankheiten der Frauen. Salgó, Elmekórtan. Stenoch, Vorlesungen über Kinderkrankheiten. Schauenstein, Gerichtliche Medicin. Casper, Klinische Novellen der gerichtlichen Medicin. Mayer, A villamosság. Fröltsch, Ohrenkrankheiten. Virchow, Wissenschaftliche Abhandlungen über Medicin. Bednar, Kinderkrankheiten. Liebig, Chemische Briefe. Neumann, Die Hautkrankheiten. Kézmárszky, Szülészeti tankönyv. Rokitanszky, Pathologische Anatomie I., II. Graham, Chemie I. 1., I. 2. II. 1., II. 2. Kolbenheyer, Organische Chemie I., II. Bresgen, Krankheiten der Nasen- und Mundhöhle. Albert, Diagnostik der chirurgischen Krankheiten. Tangl, Útmutatás a bacteriologiához. Hoffmann, Gerichtliche Medicin. Schmiedt, Sebészeti műtéttan. Tyndal, Die Wärme. Mann, Szülészeti műtéttan, Henle, Anatomie. Skoda, Auscultation und Percussion. Fehling, Frauenkrankheiten. Helmholtz, Vorträge und Reden I., II. Moll, Der Hypnotismus. Chyzer, Az egészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek. Samuel, Compendium der allgemeinen Pathologie. Darwin, Die Abstammung des Menschen I. 1., 2. II. 1 2. Darwin, Das Variiren der Thiere und Pflanzen. Oesterlein, Die Seuchen und ihre Ursachen. Herschel, Kompendium der Homoeopathie. Stern, Vizsgálati módszerek. Haekl, Das Protistenreich. Ziegler, Uroscopie am Krankenbette. Strohmeyer, Operative Orthopädie. Köliker, Entwickelungsgeschichte. Hits, Unsere Körperformen. Barts, Orvosi műszótár I., II., III. Balogh, Orvosi műszótár. Pesti, Magyarország orvosainak névjegyzéke 1895. Flechsig, Gehirn und Seele. Eucken, Der Kampf um einen geistigen Lebensinhalt. Ullersperger, Heilbarkeit des Lungenemphysems. Müller, Orvosi és közegészségügyi Congressus 1885. Burmeister, Zoonomische Briefe. Feuer, Trachomautasitás. Pleninger, Physiologie des Wasserheilverfahrens. Vogt, Bilder aus dem Thierleben. Hebra, Lehrbuch der Hautkrankheiten. Nendtvich, A vegytan elemei. Jaeger-Caspari-Krause, Kosmos, 1877—1885. Zimmermann, Naturkräfte und Naturgesetze, 1—81. Lieferung. Dubois-Reymond, Ueber die Grenzen des Naturerkennens; Die 7 Weltwunder. Braun, Krankheiten- und Schwächezustände des Geschlechtslebens. Wesze-

lovszky, A gyermekhalandóság Magyarországban. Electrotechnische Bibliothek 2.—36. Band. Pharmacopoea Hungarica, 1888.

A műszertárt illetőleg van szerencsém jelenteni, miszerint a lefolyt évben új műszer nem szereztetett be, hogy a meglevő műszerek és készülékek gyakrabban vétetnek igénybe az egyleti tag urak részéről és hogy szükség esetében kijavittatnak.

A gazdag egyleti könyvtár, sajnos, csak nagyon ritkán használtatik fel a tag urak részéről.

A jelentés tudomásul vétetik.

7. **Dr. Alexander Béla** egyesületi pénztáros bemutatja az 1904-ik év előirányzatát, mely a következő:

1.	Természettudományi társulat	20 kor.
2.	Klinikai füzetek	8 „
3.	Orvosi könyvkiadó-társulat (M. Archivum)	16 „
4.	Jahrbuch für Kinderheilkunde . . .	12 „
5.	Klinische Vorträge	20 „
6.	Könyvbekötés	20 „
7.	Postaköltség	20 „
8.	Visszafizetés à conto: Röntgen-készülék	100 „
9.	Museum- és Röntgenkészülék	120 „
10.	Évkönyv pro 1904	200 „
11.	Helyiség a könyvtár és eszköztár részére	120 „
	Összesen .	656 kor.

Az előirányzat jóváhagyatik.

8. **Dr. Lorx Sándor** előadja, hogy Dr. Lövenbein Samu gölniczbányai tiszti főorvossal a közgyülés megbizatása következtében megnézték a Dr. Dirner Gusztáv egyet. tanár által szegény tüdővészesek Sanatorium épitési helyéül felajánlott telket és elősorolja annak a nevezett czélra való előnyös és hátrányos oldalait. Kedvező oldala: hogy könnyen hozzáférhető, pormentes és közeli vizforrása van; hátrányos oldalai: hogy a telek kicsiny (1755 négyzetöl), lejtős, a reggeli és délutáni nap nem éri, az alak nem kedvező nagyobb udvarral biró nagy épület felállitására. A telek tehát Sanatorium felállitására nem kedvező. Előadó bemutatja egyszersmind a telek rajzát:

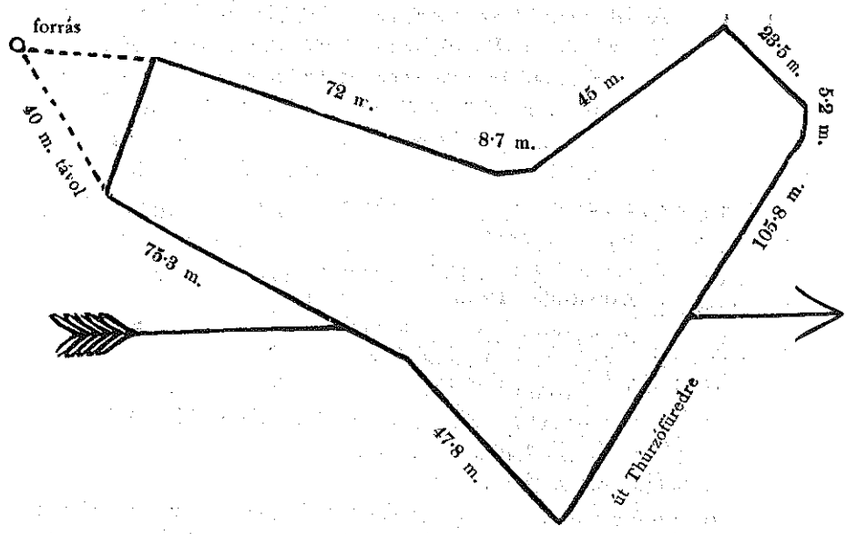

A jelentés tudomásúl vétele után a közgyülés köszönetet mond Dr. Dirner Gusztáv úrnak szives és nemes ajánlatáért; az egyesület szándéka — Sanatorium létesitése a Szepességen szegénysorsú tüdőbetegek részére — még a messze jövő kérdése, az alap csekély volta nem engedi meg a jelenben.

Ezek után **Dr. Alexander Béla** felolvassa Dr. Dirner hozzá intézett (1903. okt. 8-án) levelét, melynek a Sanatoriumra vonatkozó részlete következőleg hangzik: » . . . . . mert ajánlatomnak csak úgy van értelme, ha a hely alkalmas, máskülönben a teleknek és területnek nincs oly értéke, hogy azt erre a czélra mindenképen felajánljam, lévén annak más módja is, hogy tehetségem szerint pártoljam a Sanatorium ügyét akkor is, ha nem Gölniczbányára kerül«.

Dr. Dirner ezen ujabb kijelentését az egyesület nagy örömmel veszi tudomásúl és köszönetet mond érte annyival inkább, mert nevezettnek komoly ujabb jószivű ajánlatát látja benne.

9. A tisztviselők választása kerülvén sorra, Dr. Tátray Gergely a titkár Dr. Alexander Béla nevében is köszönetet mond az eddigi bizalomért, elhagyván az elnöki széket Dr. Simenszky Sándor foglalja el azt mint korelnök és titkos szavazatot rendel el.

A 18 beadott szavazólap szerint elnöknek Dr. Tátray Gergely választatik (16 szavazattal), titkárnak Dr. Alexander Béla (17 szavazattal); az ujonnan megválasztott tisztviselők megköszönik az egyesület ujra megnyilványult bizalmát és igérve, hogy ugy mint eddig az egyesület érdekében fognak működni, elfoglalják helyüket.

10. Az ezután következő becsületbiróság választásnál Dr. Lorx Sándor 17 szavazatot kapott, Dr. Alexander Béla 14 szavazatot és Dr. Szász Ágoston 13 szavazatot; a becsületbiróság tehát következő tagokból fog állani:

Elnök: Dr. Tátray Gergely egyesületi elnök,
Tag: Dr. Lorx Sándor megyei főorvos,
Tag: Dr. Alexander Béla egyesületi jegyző, egyszersmind a bizottság jegyzője,
Póttag: Dr. Szász Ágoston.

11. Előadást tart **Dr. Neubauer Lajos,** melynek czime: »Pneumothorax contusio thoraci következtében bordatörés nélkül 3 éves gyermeknél«.

12. **Dr. Alexander Béla** referál a Magyar orvosok és természetvizsgálók Kolozsvártt tartott (szept. 6—9-ig) nagygyüléséről, melyen mint az egyesület képviselője és mint előadó is részt vett.

13. Előadást tart **Dr. Alexander Béla,** melynek czime: »A gerinczoszlop csontos fejlődése, annak legelső csontpontjaitól kezdve az első coccygealis csigolya test csontpontjainak fellépéseig; előadását 58 eredeti x-sugaras képpel illustrálja.

14. Elhatároztatott **Dr. Lorx Sándor** inditványára, hogy az egyesület gróf Csáky Zenó főispánt, valóságos belső titkos tanácsossá történt kinevezése alkalmából, képviseletileg üdvözölni fogja.

15. **Dr. Buxbaum Ármin** iglói orvos panaszt emel az iránt, hogy egy Iglón letelepedett orvos ujságban csinál reklámot, mi nem férhet össze az orvosi rendtartással és csak sértheti az orvosi tekintélyt; ennek következtében felszólal Dr. Láng József, mert ő az, ki fogtechnikai műtermet nyitott és czáfolja előtte szóló nyilatkozatát.

A közgyülés kimondja, hogy a panasz és az ügy a becsületbiróság elé tartozik; a panasz ezen bizottság elnökének benyujtandó.

16. Egyéb tárgy nem lévén, elnök berekeszti az ülést és emlékezetébe hozza az egyesületi tagoknak Dr. Jármay László szives meghivását Tátrafüredre, a hol ennek következtében a jövő tavaszi rendes gyülés fog megtartatni.

K. m. f.

Dr. Alexander Béla
egyesületi jegyző.

Dr. Tátray Gergely
egyleti elnök.

Hitelesitjük:

Dr. Szász Ágoston **Dr. Weisz Sándor.**

Szepesvármegye közegészségügyi viszonyai az 1902-ik évben.

Dr. Lorx Sándor.

Tisztelt kar- és tagtárs urak!

Mai föladatom teljesítésében, rövid nehány perczre igénybe veszem becses türelmüket.

Orvosi gyakorlattal nem foglalkozván, nincsen módomban Önöknek érdekes kórrajzot bemutatni, vagy ujabb sebészeti műtétet leirni, de nem is bocsátathatok kritikai megvitatás alá oly nagyszerű eredményeket, a minőket az ujjabb gyógyszerekkel állítólag elérhetni.

Foglalkozásom jó formán kizárólag a hivatalos teendőimre szorítkozván, csupán azon adatokkal untathatom Önöket, a melyek Önök tevékenysége rendelkezésemre bocsát.

A rendelkezésemre bocsátott adatokból kivehetni legalább nagyában az általános közegészségi állapot mivoltát, a betegforgalom nagyságát, de még az egyes kórok jellegét is.

A lefolyt 1902-iki évben a közegészségi állapot, valamivel kedvezőbb volt mint az előző évben, ugy szám mint jelleg tekintetében.

A tényleg bejelentett s e jelentésem alapjául vett heveny fertőző kórok a következők:

1. Bárányhimlő be lett jelentve 7 községből 14 esetben (1901-ben 9 közs. 21. eset), mely valamennyi gyógyult.

2. Hólyagos himlő előfordúlt 2 esetben Késmárkon, hol egy 14 éves fonodai, munkás megbetegedett, elhelyeztetett a fertőző betegeknek elhelyezésére szolgáló kórházba; ott még egy fél éves nem oltott gyermek kapta meg a bántalmat; az ott lakók beoltása után több esett nem fordult elő.

A kór eredetét kimutatni nem sikerült, de kétséget aligha szenved, hogy a kórgerj a fonodában feldolgozott s nagyobb részt Gács- és Oroszországból behozott lennel lett behurczolva. A foganatosított intézkedések, a kór terjedését már csirájában megakadályozták.

3. Hökhurut észleltetett 23 községben 151 eset (1901-ben 37 közs. 140 eset); ezek közül gyógyult 127 = 84·1%, meghalt 21 = 13·9% és gyógykezelés alatt maradt 3 = 2%.

4. Kanyaró be lett jelentve 19 községből 500 esetben (1901-ben 29 közs. 681 eset); ezek közül meggyógyúlt 485 = 97%; meghalt 14 = 2·8% és gyógykezelés alatt maradt 1 = 0·2%.

5. Gyermekágyi láz megfigyeltetetett 4 községben 5 eset (1901-ben 7 közs. 7 eset); ezek közül meggyógyúlt 2 = 40% és meghalt 3 = 60%

6. Roncsoló toroklob és torokgyikban megbetegedett 52 községben 130 egyén (1901-ben 55 közs. 110); ezek közül gyógyúlt 83 = 63·84 % és meghalt 47 = 36·16%.

A roncsoló toroklob és torokgyik lefolyt évben sehol sem vett fel járványszerű jelleget. A felmerült egyes esetek nagy részében Diphtheria ellenes gyógysavó is véttetett használatba, melynek eredményét a táblázatos kimutatás tünteti ki. A gyógysavó kezeltek száma 50, ezek közül gyógyult 37 = 74%, meghalt 13 = 26%.

7. Vörheny megfigyelésre került 62 községben 695 esetben (1901-ben 62 közs. 582 eset); ezek közül meggyógyult 535 = 76·4%, meghalt 159 = 23·45% és gyógykezelés alatt maradt 1 = 0·15%. A halálozási szám arány a tavalyihoz képest (21·75%) némi rosszabbodást mutat ki.

8. Hasi hagymáz észleltetett 48 községben 185 eset 1901-ben 63 közs. 182 eset); ezek közül gyógyult 159 = 86%, meghalt 23 = 12·3%, gyógykezelés alatt maradt 3 = 1·7%. E heveny fertőző kór halálozási szám aránya az előző évben szintén valamivel (87·56% meghalt 9·34%) kedvezőbb volt.

9. Kiütéses hagymáz észlelésre került 4 községben 13 eset (1900-ban 8 közs. 40; 1901-ben 18 közs. 162); e közül gyógyult 10 = 76·92%, meghalt 3 = 23·08%.

A kiütéses hagymáz mint kiválóan fertőző népkór, a mult évben is erélyesebb hatósági intézkedéseket követelt, annyival is inkább, mivel a kór már harmad ízben fenyegette nem csak az egyes községeket, hanem az egész vármegye lakosságát. Eredetét ez alkalommal kipuhatolni nem sikerült, a mennyiben annak eredete sem helybeli sem a környéken kereshető fertőzésben megállapítható nem volt.

Hivatalos tudomás szerint, sem a szomszédos gácsországi, sem a vármegye saját községeiben ily kóralak nem mutatkozott sőt a gazdasági viszonyok kedvezőbb volta mellett, ily kóralak

ismételt föllépésére számítani alig ha lehetett. Váratlanul lépett fel annak első esete, és azonnal megtéttettek mind azon intézkedések melyek annak tovaterjedését meggátolni hivatvák. Sajnos hogy ez intézkedések alapján a járásban alkalmazott Dr. Barna Bernát körorvos, fertőzés folytán feláldozó tevékenységének áldozata lett. Nevezett kartársunk néhai Dr. Barna Bernátné, az 1876. évi XIV. tv. cz. 87. §-a értelmében 720 korona, a négy kiskoru árva pedig az államkincstár részéről 126 korona évi neveltetési pótlékban részesíttetnek.

A felsorolt összes hevenyfertőző kórokat összegezve 1695 esettel állunk szemben (1901-ben 1922); ezek közül gyógyult 1316 = 83·5 %, meghalt 271 = 16·28 %, gyógykezelés alatt maradt 8 = 04 %.

A fölsorolt statisztikai adatokon találják a t. tagtárs urak rövid vázlatát a múlt évi közegészségi állapotnak. Hogy miként domborítják ki, azt a saját lakta vidéken a saját tapasztalat szerint, az Önök bölcs belátására bízom, de örömmel állok rendelkezésre, ha ez adatok összeállítására vonatkozólag bárminő fölvilágosítás igényeltetnék.

És ezzel mai rövid előadásomat befejezettnek tekinthetem. De mi előtt azt teszem, engedjék meg, hogy a tisztelt kartárs urak figyelmét igénybe vegyem és fordítsam egy oly tényezőre, mely bizonyos mértékben szintén hivatva van az általános közegészségügyet elősegíteni.

Mintegy három éve annak, hogy a m. k. b. ü. Ministeriumban a bábaügy fejlesztésére nagyobb gondot fordítanak.

Felesleges talán ecsetelni e kérdés eddigi állását, de utalnom kell atra, hogy a vármegye területén már 60 olyan szülésznő működik, kik az eperjesi alsóbbrendű tanfolyamon képesítést nyertek.

Ezen bábákat ajánlom minden t. kartárs úr figyelmébe, annyival is inkább, mivel e bábák feletti felügyeletet a tiszti orvosok csak igen ritkán gyakorolhatják.

Tisztelettel fölkérem a t. kartárs urakat figyelemmel lenni arra, hogy e bábák a tanúltakhoz tartsák meg magukat s hogy esetleges tudakosságuknál fogva, kuruzslást vagy oly foglalkozást ne üzzenek, a melyek a szülésznői teendőkkel össze nem egyeztethetők, vagy is a melyek ugy a vármegyei »bába szabályrendelettel« vagy a b. ü. ministeri »utasítással« eltiltatnak.

Kérem e rövid előadást tudomásul venni.

ATÁS.

lentett hevenyfe

ás			Lőcs		
meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	
3	—	—	—	—	-
—	—	—	—	—	-
2	—	—	8209	3	I.
3	—	—	7629	4	VII
—	—	—	351	1	X.
25	4	—	8543	3	II.
46	12	—	7315	3	I
—	—	—	—	—	-
16	1	1	8260	4	I.

ÖSSZKIMUTA

az 1902-iki évben a vármegye területén észlelt és beje

A hevenyfertőző kór neve	Ófalvi járás							Ólublói járás							Késmárki járás							Sz.-szombati járás							Iglói járá			
	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült
Bárányhimlő	—	—	—	—	—	—	—	2865	2	I./16.	5	5	—	—	1185	1	III./11.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8923	1	XII./1.	3
Hólyagos himlő . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5590	1	VI./2.	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kanyaró	1766	2	VII./2.	21	16	5	—	8908	8	IV./8.	80	80	—	—	17534	12	II./26.	155	152	3	—	4032	4	I./5.	110	109	1	—	8923	1	X./22.	2
Hökhurut	3060	2	VII./11.	13	7	6	—	723	1	VII./11.	2	2	—	—	10639	7	II./3.	58	48	7	3	1577	2	II./19.	3	2	1	—	3297	2	VII./18.	13
Gyermekágyi láz . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Roncsoló toroklob és torokgyik	2516	4	II./10.	19	12	7	—	7687	6	VI./5.	8	4	4	—	17000	10	I./17.	22	13	9	—	5220	7	II./15.	9	7	2	—	16101	7	II./5.	29
Vörheny.	1231	3	II./16.	21	16	5	—	6766	5	I./16.	9	8	1	—	16985	12	I./10.	120	97	23	—	1689	2	II./1.	12	7	5	—	13902	6	I./10	58
Kiütéses hagymáz. .	3152	4	II./12.	13	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hasi hagymáz . . .	973	2	II./15.	2	2	—	—	8166	5	I./18.	15	13	2	—	13487	10	I./14.	33	29	3	1	8099	11	I./3.	52	48	4	—	14973	6	I./31.	18

ÁTÁSA

lentett hevenyfertőző betegségeknek.

ás			Lőcsei járás							Szepesváraljai járás							Gölniczbányai járás							Összesen						
meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt	lakosság száma	fertőzött községek száma	kór kitörés ideje	megbetegült	meggyógyult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3059	3	I./2.	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16832	7	I./2.	14	14	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5590	1	VI./11.	2	1	1	—
2	—	—	8209	3	I./20.	76	76	—	—	3993	4	I./7.	19	18	—	1	6435	5	I./1.	35	30	5	—	63200	19	I./1.	500	485	14	1
3	—	—	7629	4	VII./26.	51	44	7	—	3813	4	II./10.	10	10	—	—	1901	1	V./5.	1	1	—	—	32739	23	II./8.	151	127	21	3
—	—	—	351	1	X./29.	1	—	1	—	3020	1	III./18.	2	1	1	—	3727	2	V./7.	2	1	1	—	7098	4	III./18.	5	2	3	—
25	4	—	8543	3	II. 17.	12	7	5	—	9811	7	I./22.	19	8	11	—	12498	8	II./13.	13	7	6	—	78702	52	I./17.	130	83	47	—
46	12	—	7315	3	I./1.	34	31	3	—	15527	16	I./1.	149	103	46	—	20276	15	I./2.	292	227	64	1	76601	62	I./1.	695	535	159	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	3152	4	II./12.	13	10	3	—
16	1	1	8260	4	I./18.	31	28	3	—	8510	5	I./5.	22	13	9	—	11041	5	I./20.	14	12	2	—	72509	48	I./3.	185	159	23	3

Momentumok a magyar orvosi történetből.

Weber Samu.

Ezen czim alatt Györy Tibor az 1901-ben megjelent »Századok« első füzetében oly érdekes részleteket közöl a magyar orvosi történetből, hogy nem mulaszthatom el legalább kivonatilag is visszatérni ezen tárgyra, mely sok uj szempontot és viszonyt felkarol.

A hunoknál még népgyógyászattal találkozunk. Nagy tekintélyben állott itt a Csaba ire füve, mely a mai pimpinella saxifraga L., kötör pimpinnellával ugyanazonos. Ezzel gyógyitotta Attila fia Csaba összes sebesültjeit 450 körül.

Szent László idejében 1077—1095 nagy pestis dühöngött Magyarországban. A király fohászára az Úristen megengedte, hogy a mely füre magasba lőtt nyila leesnék, az a nyavalyának gyógyitására hathatossá legyen. A nyil gentiana cruciata L. keresztes tarnicsra esett és azzal gyógyitották a dögvész ragályától megtámadottakat.

A mysticismus szülötte a Chronicon Mellicense egy érdekes adata igyszól: »Meg kell még emlékeznem a magyar királyok kiválóságáról is. A mint t. i. Anglia, Arragonia és Franczia ország királyainak azt a képességet tulajdonitják, hogy daganatokat meggyógyitanak, de söt Franczia- és Angolország királyai isteni kegyelem folytán gyürüikkel, melyekkel megáldanak a pestist elzavarni képesek és a spanyol királyok az ördögmegszállta embereket megtudják gyógyitani ugy a magyar királyok azon képesség birtokában vannak, hogy a mérgezetteket a kereszt testretételével meggyógyitják«.

Szent Erzsébet, mint II. Endre harmadik gyermeke a pozsonyi várban született 1207-ben és a mint tudjuk Hermann thüringiai őrgróf fiához Lajoshoz ment férjhez. Haláláig, mely 1231-ben bekövetkezett nemcsak szegények ápolásával, hanem betegek gyógyitásával is foglalkozott. A művészet is felkarolja ezen tárgyat; Murillo hires képe azt a jelenetet tünteti fel, mikor Erzsébet a bélpoklosokat mosdatja.

Az Árpádok alatt a veszprémi főiskolát egyetemi rangra emelte III. Béla 1173.—1196. Volt-e ezen első egyetemen orvosi tanszék felállitva bizonyosan nem tudhatjuk, miután nagy tűzvész nemcsak az egyetemet, de a róla szóló iratokat és elpusztitotta. A második egyetemen, melyet Nagy Lajos 1367-ben Pécsen alapitott, már orvosi tanszékről is volt gondoskodva, mert V. Orbán pápa jóváhagyó bullája megengedi, hogy ott minden tudományszakból lehessen előadást tartani, a hittudomány kivételével. Nagy Lajos Nagyszombatban 1382-ben szeptember 10. halt meg. Betegsége a poklosság vala, melyet a középkori orvosok viperahússal gyógyitottak. Századok 1902. III. f. 209—214.

Erzsébet, Nagy Lajos királynak anyja nevéhez is fűződik egy hiros orvosság: a magyar királyné vize, aqua reginae Hungariae, eau de la reigne de la Hongrie. Ezen orvosságnak következő eredete van: A királyné 70 éves korában a legsúlyosabb hüdésbe esett, melylyel még állandó köszvényes rohamok is jártak. Ez a betegség nem volt gyógyitható, mig végül a beteg királyné maga annak rendje és módja szerint Budán az ország közepén borszeszben háromszor-négyszer klásztatott rozmarin virágok párlatával, valamely felsőbb lény súgalatára fájó testrészeit meg nem mosta. Ezen gyógymód gyakori ismétlése által a királyné nem csak meggyógyult, hanem egészen megifjodva, 80 évét is túlélte. Nevezetes, hogy ezen magyar királyné vize nem csak a történetben, de gyógyázatban is hosszu időig igen hirneves szerepet játszik; Skreta még 1685-ben azt irja róla könyvében: »Gleicher gestalten kan mit sonderbaren nutzen der gesundheit auch das jetzund durch ganz Frankreich übliche fürtreffliche Wasser der Königin aus Hungarn zu etlichen malen dess tags in die nase hineinziehen und schnupfen, welches nichts anders ist, denn ein köstlicher rosmarinblüthengeist«. . . . Söt sokkal később Schroff még 1868-ban is említést tesz Pharmakologiájában: hogy idegerősitő, emlékezetgyengeség, szédülés és idegbénulás való hasznosságáért régebben sokszor rendelték, de jelenleg is — vagy is az ő idejében — hüdések ellen használják.

Felette érdekes megtudni, hogy az első europai teljes gyermekgyógyázati munka, magyar eredetű. A fiumei születésű Bagellárdus Pál volt az első ki Európát egy önálló és kimeritő gyermekgyógyászattal megajándékozta. Ezen, Paduában 1472-ben megjelent munkája: »Libellus de infantium aegritunibus

ac remediis« czimet visel és azt még négy, hasonló tárgyú könyve követte.

Magyar születésű volt Saltzmann János, ki Nagy-Szebenben orvoskodott, de külömben Ferdinánd osztrák főherczeg orvosa is volt és mint legelső a pestisnél a vesztegzárt javasolta 1521-ben Bécsben megjelent ily czimű munkájában: »Ordnung wider die Pest«. E könyvben szószerint javasolja: »In dem mag ein Ersame Obrigkaydt mass haben das vor, oder umb die stett, oder merckt, oder ein Zymliche weyt da von ein haus oder mer, den in sonderhait verordnet werden, die aus solchen pösen lufft Khumen, darein sie sich eine Zeit lang aufhalten mögen, da solten sie fuer und fuer guette gerauch machen, auch sich vnd yhre Klayder waschen und voll rauchen, vnd so sy bey XX tagenn in guettem lufft seindt gewesen, muegen sy eingelassen werden.«

Magyar ember, még pedig győri orvos volt Hoefer Farkas 1614—1681 a ki »Hercules medicus, loci communes et consilio« czimű munkájában mint első irja le a kretinismust.

Spindler Pál, pozsonyi orvos — promov 1634., találmánya volt a »pulvis pannoricus ruber«, mely drága köveknek a keveréke volt, mely sok éven át az irodalomban és a gyakorlati gyógyászatban bel- és külföldön fenntartotta magát.

Hazánk és különösen a Szepesség büszkesége ezen időben Augustinus ab Hortis és Buchholtz György az idősbik, az előbbi a balsamus hungaricus seu carpathicus — törpefenyőolaj —, a másik az oleum libani seu limbae, czirbolyafenyüolaj felfedezője 1676. körül, mind a két gyógyszer mint a tokaji bor a külföldön is nagy sikert aratott.

A himlőoltás történetében is kiváló szerep jutott egy magyar orvosnak. Rendesen azt irják, hogy Wortlay-Montague a konstantinápolyi követ neje vitte be 1721-ben a himlőoltás eszméjét, hol épen akkor, különösen Londonban dühöngött a himlőjárvány. A Wortley-Montague által bevitt módszer az u. n. görög módszer abban állott, hogy a himlőholyag tartalmába mártott tüket beleszúrtak az illető homlokába, állába és két orczájába, miáltal egy a procedurához szükségesnek tartott kereszt alak állott elő. Ebből a módszerből fejlődött azután továbbá Jenneré, ki a máig is divó himlőoltást a tudomány szolgálatában az emberiség közkincsévé tette. Mind a kettőt megelőzte az eperjesi születésű Rayman János Ádám sárosmegyei physikus, ki már 4 évvel előbb adott ki értekezést, melynek czime: »Historia

variolarum Superioris Hungariae et Eperjesini anno 1717. epidemice grassantium, earumque origo, per emetica et inoculationem curatio.«

A magyar orvosi tudománytörténetének legfényesebb lapjával akarok végezni. A ki még ma Bécsbe megyen, az a gyermekágyi láz tárgyalásáról »unser Semmelweis« kifejezést rendesen fog hallani. Pedig Semmelweis úttörőt a miénknek vindikálhatjuk. Ezt hangoztotta Hueppe tanár az 1894-ik évi közegészségi és demographiai congressus alkalmával: »So hat Semmelweis gelebt und gewirkt zum Stolze seiner Vaterstadt Budapest zur Ehre seines ungarischen Vaterlandes, zum Ruhme seines deutschen Volkes und zum Wohle der ganzen Menschheit.« És a kit e szavak még kételyben hagynak, olvassa el Grosse János drezdai nőorvosnak 1898. megjelent művét, melyben Semmelweis magyarságát a lehető legalaposabban és teljes apparátussal megállapitotta és ezt egy monographiában kiadta.

Ezekből a töredékekből is láthatni, hogy Magyarország az orvosi tudomány történetében is méltó szerepet játszik.

A szokványos székrekedés mechanotherapeutikus uton való kezeléséről.

Dr. Fialka Gusztáv.

Tisztelt közgyülés!

Midőn Alexander Béla, igen tisztelt Tagtárs Úr, olyan szíves volt engem felszólítani, hogy olvassak fel valamit a szepesi orvos-gyógyszerész egyesület ezidei, Barlangligeten tartandó, közgyülésén, megköszöntem a Collega Úr belém helyzett bizalmát és arra kértem, hogy legyen szabad nehány szót a gyomor és bélmassageról szólnom. A felolvasás czímét hamarjában rosszul választottam, mert erről a themáról, hogy az csak némileg ki legyen merítve, órákig lehetne beszélni. Miután pedig nem szeretném a tisztelt közgyülést sokáig fárasztani, legyen szabad a szokványos székrekedés mechanotherapeuticus uton való gyógyításáról szólnom.

A mechanotherapia alatt, mely gyógymód az electro- és hydrotherapiával együtt a phisicalis gyógymódok gyüjtő nevét viseli, értendő a massage tornázással és tornáztatással párosítva, mely műveletek egyike egyedül alkalmazva mint önálló gyógymód alig képzelhető.

A habitualis obstipatio oka legnagyobbrészt a belek izomelemeinek, továbbá a hasfal izmainak és a rekeszizom elégtelenségében keresendő. Néha tisztán a peristaltica helytelen beidegzésén alapszik, mint például neurastheniánál és hypochonderiánál. Néha a belek dislocatioja következtében lép fel, például az enteroptosisnál, végül pedig a belek oda- vagy össze-növésénél. Még emlitendők mint e megbetegedés előidézői a szív, tüdő és májbajok, miután e megbetegedéseknél általános visszeres pangás van jelen, mely körülmény úgy a has, mint a belek izmait nagyfokban kedvezőtlenül befolyásolja. A máj betegségeinél még az epe elégtelensége is szerepet játszik ép úgy mint a duodenum nyakhártyájának a koledochus nyilását elzáró chronicus gyuladásánál.

A belek izomelemei massage által ép úgy befolyásolhatók, mint akár egy végtag izmai. Bizonyos kézfogások segítségével

sikerül, tudni illik, a belek peristalticáját nagy fokban növel. De a beleknek, hogy peristalticus mozgásukat sikeresen végezhessék bizonyos támpontokra is van szükségük, mely támpontok részint maguk a belek, részint pedig az azokat körülvevő testrészek, mint a máj, a gyomor és közvetve a rekeszizom, továbbá a medenczecsontok és lágyékcsigolyák, végül pedig a hasfalak. És mig az emlitett szervek legnagyobb része fix támpontokat nyujtanak, addig a rekeszizom és a hasfal izmai, ha elvesztik rugalmasságukat, kitérnek a belek elől és kellő támpontul többé nem szolgálnak. Ily esetekben tehát a mechanotherapia feladata lesz, a rekeszizom, továbbá a has egyenes, haránt és ferde izmait erősiteni, hogy azok a belek elöl ki ne térjenek, hanem azoknak peristalticus mozgásait elősegitsék és a defaecationál a vastagbél végső részleteire kellő nyomást gyakoroljanak. Az emlitett izmok erősítésénél nagy szerepet játszanak a massageon kivül kellően alkalmazott légzési gyakorlatok és a törzs és alsó végtagok active és passive való tornáztatása, mely utóbbi gyakorlatoknak czélja az izmok erősítésén kivül még a nyirok és visszeres vér a hasban való keringésének kedvező befolyásolása. E tornázásnál igen fontosak az ugyneveze.t ellenállási gyakorlatok.

A neurastheniánál Fleiner szerint az obstipatio oka egyes bélrészecsek spasticus contractiójában keresendő. Itt az igen gyengén végzett massage bámulatos eredményre szokott vezetni, — mely esetben ép úgy mint a hypochonderiánál is nagy szerepe jut a suggestionak.

Enteroptosisnál a hasfalak átgyurás és tornázás által való erősítése némi javulást fog előidézni; természetesen e javulás arányban lesz a ptosis nagyságával és ha pl. egy nem kezelt gátrepedés segitette azt elő, úgy annak előzetes rendbehozatala okvetlen szükséges lesz.

A belek körülirt hashártyagyuladása után visszamaradt összevagy odanövéseket szintén sikerül, ott, ahol azok vékony hasfalakon keresztül kitapinthatók, több esetben, hosszabb ideig és nagy ovatossággal gyakorolt massage által, megszüntetni.

A szív, tüdő és májbajok kapcsán a vena cava inferiorban fellépő pangás a mechanotherapia által a belekben teremtett jobb nedvkeringés és élénkebb anyagcsere következtében, de főleg a hasmassage által az aortában lévő vérnyomás fokozása folytán előnyösen befolyásolható.

A hasmassage többek által említett hatása az epeelválasztásra még nincsen eléggé bebizonyítva, ennek következtében csak a jövőben fogjuk megtudni, valjon ocholia és oligocholia kapcsán fellépő székrekedések massage által befolyásolhatók-e vagy sem.

A habitualis obstipatio oly gyakori fellépése a vastagbelek anatomiájában keresendő. Ha tekintetbe vesszük a coecum hunenjének aránytalanságát a vastagbél többi részének hunenével szemben, a felhágó ág nagy munkáját, melyet a béltartalom feltolásánál végez, a vastagbél hirtelen meghajlását a felhágó ág a harántágba és a harántágnak a lehágó ágba való átmeneti pontján, akkor nem csodálkozhatunk azon, hogy a jelen generatio többé-kevesbé czélszerütlen életmodja mellett, a vastagbél igen gyakran elégtelené, később pedig renyhévé válik.

A gyomor- és bélmassage ugy mint a vele járó tornagyakorlatok legnagyobb része egy lószőrrel párnázott kemény pamlagon, az ugynevezett massagepadon, történik. A beteg kissé felpolczolt medenczével hanyat fekszik és alsó végtagjait csipőben és térdben mérsékelten behajlítva tarja, az orvos betege jobb oldalán a pamlag mellett foglal helyet. A beteg a massage előtt hólyagját kiüriti. Hogy a bélmassage a nap melyik szakában történjék, véleményem szerint jóformán mindegy, csak a gyomor teljesen üres ne legyen; legjobb azt 3—4 órával az egyik mellékétkezés után végezni. Közvetlen étkezés után ne történjék a massage. Némely szerző szerint szabad a betegnek massage előtt egy kis csésze teát egy teasüteménynyel elfogyasztani. Az abdomen massaget nőknél ingen keresztül végezhetjük, férfiaknál pedig mesztelen rizsporral behintett testen. A massage tartama 10—15 percz. Az ezt követő tornagyakorlatok szintén csak nehány perczet vegyenek igénybe. A massage túlerős ne legyen és a tornázás a beteget ki ne fáraszsza.

Nők a menstruatio tartama alatt természetesen nem massálandók.

Az első ülések alkalmával a masseur főtörekvése odairányuljon, hogy a hasfalak főleg férfiaknál előforduló akaratlan erős megfeszitését leküzdje, mi könnyen történik, ha a beteget felszólitjuk, hogy száját nyitva tartsa, és ha beszélgetéssel figyelmét a massageról sikerül elterelnünk.

A has massagea abban áll, hogy a beleket és a has haránt ferde és egyenes izmait gyúrjuk, simogatjuk, ütögetjük és rázzuk. A belek közül leghathatósabban befolyásolható elhelyezésénél fogva a vastagbél, mely gyöngébb hasfalak mellett majdnem teljes kiterjedésében kitapintható és mely a habitualis obstipatio székhelyének tekintendő. A vastagbél massage a bal ileocoecalis tájékon

kezdődik, innen a jobb kéz három középső ujjainak utolsó phalanxaival, melyekre a bal kéz ujjainak ugyanazon részei nehezednek, végzett kis, körkörös mozgásokkal haladunk fel a felhágó lág mentén, átmegyünk a harántágra és innen a lehágó ágon és az S — Románumon végig a rectum felé. Az ujjak mindég egyforma erővel nehezednek a vastagbélre és azt egész utjokban el nem hagyva, a benyomott hasizmok segitségével dörzsölik, mely dörzsölés utánozza a bél peristalticus mozgását és azt fokozza. Mint már említettem a coceum, a colon ascendens és a vastagbél elhajlása pontjai fészkei a habitualis obstipatiónak, miért is az emlitett pontok és az S Romanum, hol a bélsártartalom már sűrűbb a többinél erősebben gyurandók át. Két-háromszori ilyen átgyurás után a colonok felett csekély nyomással végig simítunk. Az S Romanum felett a simitást erősebben és gyakrabban végezzük, mert a meddig a colonok mentén történő simitás a lymph és hajszáledények működését segiti elő, addig az S Romanumra gyakorolt valamivel erőteljesebb simító nyomás állítólag az e bélrészletben felgyülemlett és besűrűsödött tartalmat az anus felé tolja.

Ezek után említendő az úgynevezett vágás. E kézfogás a következő: a linea albában a colon transversum magasságában a hasfalakat két kézzel a mennyire csak lehet abducált hüvelykujjakkal úgy fogjuk át, hogy a két hüvelykujj egymás mellett a beteg jobb, a többi ujjak pedig annak bal oldalára jutnak. Az így megmarkolt testrészeket jobbról balra és balról jobbra toljuk és pedig a két kezet hol ugyanazon, hol egymással ellenkező irányban mozgatva.

Az elmondott kézfogásokon kivül igen hathatósak az abdomen óvatos megrázásai, mely esetben mindég minél nagyobb particat igyekszünk kezeinbe venni. Ökölre szorított kezünkkel is rázzuk akként a hasat, hogy állva és a fekvő beteg arcza felé fordulva mindkét öklünket a linea albától 1—2 cmnyire jobbra és balra, szintén a colon transverum magasságában, a hasfalakba belemélyitjük és a dagasztásra emlékeztető körkörös mozgásokat végzünk. Megrázzuk még a medenczét is átfogva a hátgerincz ágyéki részét is és igyekszünk így a peristaltica centrumára, mely Erb szerint a gerinczvelő ágyéki részében székel, izgatólag hatni. Emlitendő még a has kopogtatása, mely összetett és kinyujtott ujjakkal a jobb- és balkézzel felváltva gyorsabb tempóban, de nem nagy erővel történik.

E felsorolt kézfogások mint könnyedén és ne nagyon ener-

gicusan történjenek, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a vastagbél gyöngébb izgatásokra sokkal jobban reagál, mint durva iritatiokra, mely körülmény főleg neurasthenicusoknál veendő tekintetbe.

Az egyes kézfogások sorrendje nem fontos, csak az átmenet az egyikből a másikra legyen olyan — ahogy azt Dollinger mondja — mint a zenében az egyes hangoké. Az egyes fogásokat a már említett 10—15 perczen belől természetesen többször ismételjük, de egy mellett mindég csak rövid ideig maradunk minek következtében nem fáradunk ki, miután felsővégtagjainak mindég más és más izomcsoportja lép actióba.

A hasmassage első hetében a betegek rendesen a hasizmaikban és a belekben székelő fájdalmakról panaszkodnak. Erre a körülményre a beteget, ne hogy megijedjen, már előre figyelmeztetni kell. Éjjelenként egy Priesnitz-féle borogatás ilyenkor kitünő hatással szokott lenni. Hogy betegeim a massage első napjaiban ezen izomfájdalmaknak nagyobb mértékben ne legyenek kitéve, a szintén eleinte fájdalmakat előidéző gymnasticát csak a harmadik esetleg negyedik massage után kezdem meg.

A tornázásnak két czélja van, úgymint a hasprést képező izmoknak erősítése és a hasban lévő visszeres vér és lympha keringésének megkönnyítése, illetve annak fokozása.

A patiens ép úgy fekszik, mint a massagenál. Az orvos betegének jobb oldala mellett áll és annak alszárát és térdét megfogva először az egyik, azután a másik alsó végtagot a beteg által ad maximum a has felé felhuzatja és megint kinyujtatja, mely kinyujtás alkalmával a beteg erejéhez mérten ellentáll. Ezekután felszolítja betegét, hogy térdben behajlított alsó végtagjait lassan széjjelvesse és megint összetegye, mely mozgásoknál szintén kellő ellentállás mindég a mozgás megkezdése után kezdődjék, lassan fokozódjék és a mozgás megszünte előtt szünjék meg. Ezt követi a beteg alsó végtagjainak az orvos által végzett széjjelvevése és összetevése, mely műveletnek a beteg áll erejéhez mérten ellent.

Igen fontos még a beteg térdben behajlitott alsó végtagjainak az orvos által történő körkörös forgatása, mert, mig a többi előbb említett mozgások oda irányulnak, hogy a has izmait erősitsék, addig ez az altest nedvkeringését fokozza.

A has izmait nagy mértékben erősíti továbbá a beteg, ha vizszintesen fekve karjainak használata nélkül lassan felül és megint lefekszik, mely tornagyakorlaton az által könnyithető, hogy az orvos a beteg alszáraira reánehezedik, vagy melynek hatása azáltal fokozható, hogy a beteg úgy foglal helyet a pamlagon, hogy

felső teste vizszintes fekvés mellett a levegőben van. Az utoljára említett gymnastizalásnál is szerepe jut az orvos által kifejtett ellenállásnak.

Állva is több alkalmas gyakorlatot végeztethetünk betegünkkel. Ezek köze a leggyakoribbak a törzshajlitás előre és hátra, a törzskörzés és a térdek egyenként a mellhez való felhuzása. E mozgások mind hatszor-hatszor végzendők egymás után. Eleinte azok egy részére szoritkozzunk és csak lassan-lassan szoktassuk betegünket a szokatlan munkához. Még más gyakorlatok is léteznek, melyek az obstipatio kezelésénél szóba jöhetnének, de ezekhez arra való berendezés szükséges, és én csak azokra akartam szorítkozni, melyeket minden gyakorló orvos úgy a saját mint a beteg lakásán végezhet.

A mechanotherapia gyógyitó hatása a habituális obstipationál meglepő. Dr. Jordán Ferencz, budapesti rókuskorházi főorvos úr belbeteg osztályán alkalmam volt több e betegségben szenvedőt ily módon kezelhetnem, és mondhatom, hogy a legtöbb már az első massage után spontán defecált, négy-öt massage után pedig majdnem valamennyi és csak egy esetben volt alkalmam észlelni azt, hogy a massage jóformán teljesen eredménytelen maradt; ez egy nőbetegnél volt, ki ritka nagyfoku adipositásban szenvedett.

Betegeimnél a massage első napjától kezdve a hashajtók használatát beszüntettem és aránylag kevés patiensemnél kellett azokat a massage elején egyszer-kétszer megengednem.

A cura tartama a betegség sulyosabb vagy kevésbé sulyos voltához mérten különböző; egy egész három hónapig tart. De a legtöbb beteg foglalkozásánál vagy életmódjánál fogva bizonyos idő mulva lassan visszaesik bajába, minek folytán kénytelen magát évenként átlag egyszer 3—4 héten keresztül kezeltetni. De ha a beteg egészségtelen életmódját megváltoztatja és minden nap rendes időben széklettétre megy, a mechanotherapia egyszeri, több hétre kiterjedő alkalmazása után betegségétől egész életére mentve lehet.

A Basedow-kór klimatikus és organotherapeuticus kezeléséről.

Dr. Fái Mátyás Miklós.

Tisztelt Uraim!

Nincs oly tudomány, mely fontosabb, vitálisabb érdekkörével foglalkoznék az emberiségnek, mint az orvostudomány; de nincs is oly tudomány, mely annyira fejlődnék és haladna, mint éppen az orvoslás tudománya.

A mióta az orvoslás nemcsak kizárólagosan az empiriára, hanem szélesebb alapokra, a kutató, kisérletező, exact, pontos vizsgálatok és észleletek terére lépve a természettudományokra támaszkodik, azóta annak fejlődése karöltve jár emennek a haladásával és biztos talajon épül.

Az exact kisérletezés és oknyomozás alapján igen sok kérdés napfényre kerülve kiemelkedett a bizonytalanságból a homályosságból és tisztázodott, világossá lett.

Egy ilyen sphynxszerű kérdésről, egy ilyen burkolt aetiologiájú betegségről óhajtom jelen alkalommal a fátyolt kissé felebbenteni, hogy abba, ha nem is teljes, de kevés bepillantást nyerhessünk.

Ez a Basedow-kór kérdése.

Mindnyájan jól tudjuk, hogy ez a betegség egyike azon sok betegségnek, a melynek keletkezéséről, okáról homlokegyenest ellenkező vélemények és nézetek voltak, sőt vannak még ma is forgalomban és az is egy a sok titokzatos ismeretlen közül.

Symptomáiról mindnyájan jól ismerjük, hiszen ha valaki egyszer látta a kiálló, kidülledő szemeket merev tekintetükkel, a formavesztett, megduzzadt nyakat, az ideges, az akarat befolyása alól felszabadult nyugtalanságot s százszámra menő egyéb tüneteivel együtt, az rögtön felismeri, soha el nem téveszti a diagnosos felállitását.

De eredéséről, keletkezéséről még most sem tudunk egész bizonyosat. Theoriák bőven vannak, de ép ez a sokaság és bőség

a baj és ez éppen a legnagyobb bizonytalanság jelzője, indicatora. Fölösleges volna ezeket felsorolni e rövid előadás keretében; szükséges azonban a legismertebbeket felemliteni.

Basedow merseburgi orvos a vérben kereste az okot, hogy abban a chlorosishoz hasonló elváltozások volnának (Dyscrasia), Henoch, Stokes, Neumann a sziv megbetegedését tartották primär elváltozásnak s a többi tünetek ennek következményei. Piorry és Kőben mechanicus nyomás folyományának tartják a kór keletkezését, melyet a megnagyobbodott pajzsmirigy az idegekre és edényekre gyakorol. Charcot, Adan s a franczia ideggyógyászok a sympathicus idegrendszer megbetegedésének tartják, sőt Abadie tovább megy s a nyaki sympathikus edénytágitó rostjainak állandó izgalmától véli e betegség keletkezését, mig a többi általános tüneteket secundär symptomáknak tartja s a pajzsmirigy hyperfunctiojától származtatja.

Zion szerint a nagyobbodott pajzsmirigy jódtúlproductiója által a pajzsmirigyhez vezető sympathikus és depressorágak funktiója zavartatik meg, melynek működésbeli zavarától a pajzsmirigyben fluxio-vértorlodás — és rendetlen szivműködés származik. Zion ezt állatkisérleteknél észlelte.

Gros és Fédern a vágus periferiás megbetegedését, Sattler a sympath. és vágus együttes megbetegedését emliték.

Többen (köztük Jendrássik is) a medulla oblongata kóros folyamatának vagyis bulbarís eredetűnek tekintik a Basedow-kórt.

Némelyek, mint Szontágh agyieredetűnek tartják s szerinte nem egyéb neuropathiásoknál shok folytán létrejövő tartós ijedtségnél.

Lemke szerint a beteg pajzsmirigy a normalistól eltérő elégtelen és más természetű vegyi hatást gyakorol a vérre.

Azon körülményből kiindulva, hogy az első tünetek a delirium cordis és a reszketés, azt hiszi, hogy a pajzsmirigy kóros secretuma izominger, mely az izomösszehuzódások normális tonusát felfüggesztve, azokat rövidebbé, felületesebbeké teszi még pedig nem az idegrendszer, hanem direct a vér utján. Rehn a secretumot erős idegingerlő toxinnak tartja.

A legelterjetebb és legplausibilisebb theoria azonban Gautier-Möbius-féle pajzsmirigytheoria. Ez t. i. mirigyes szervek secretio internájára van alapitva, melynek létezéséről az utobbi évtized physiologusai nyomán ma már teljes bizonyossággal szólhatunk. Ma már ki van mutatva, hogy a kivezető csatorna nélküli mirigyek, mint a pajzsmirigy, mellékvese, pan-

kreas, glandula pinealis v. hypophysis cerebri nem hiában foglalnak helyet a szervezetünkben, mert azoknak is van működésük, mely nélkül a szervezet bizonyos irányban megbetegszik. Tudjuk, ha klirtjuk a hasnyálmirigyet, akkor anyagcserezavar, czukorbetegség keletkezik; ha megbetegszik a mellékvese létrejön az Addison v. broncekór.

Az akromegalia, a testrészek órlásra növése a hypophysis cerebri elfajúlásával kapcsolatos.

Ha kiirtjuk a pajzsmirigyet, akkor ideges tünetek lépnek fel, mint a minők: tetaniához hasonló epilepticus görcsök, továbbá szellemi tompultság, tunyaság, lassú mozgás, nehézkesség, fejlődésbeni visszamaradás, a bőr megvastagodik, marasmus, cretinismus fejlődik. Ez az u. n. cachexia strumipriva.

Tudjuk, hogy egyes vidékeken, hol sok a golyvás, az elfájult pajzsmirigy következtében gyakori a cretinismus. Tudjuk továbbá, hogy a myxoedemánál a pajzsmirigy hiánya constatálható s e tünetek rendkivül hasonlók a cachexia strumipriva tüneteihez.

Möbius a Basedow-kórt szintén a pajzsmirigy megbetegedésének tartja és szembeállitja a myxoedemával. Mig emennél a pajzsmirigy hiányának következményes tünetei a szellemi működés és testi mozgás lassusága a dominálo tünet, addig a Basedow-kornál megforditva, a rhapsodikus kapkodás gondolatokban és tettekben, a gyors anyagcsere és oxydatio a praevaleáló symptoma, mely a pajzsmirigy hyperfunctiojában az u. n. »hyperthyroidisatio«-ban leli magyarázatát. Szerinte ez a szervezet intoxicatiója egy autointoxicatio.

E theoria mellett szólnak még ama tapasztalatok is, a melyek a pajzsmirigynek, továbbá praeparatumainak a jodothyrin v. Thyrojodin továbbá a jód adagolásánál észleltettek. Ezek t. i. pld. soványitó kuránál is oly tünteket idéznek elő, melyek nagyon hasonlitanak a Basedow-kór tüneteihez. Ilyenek szivdobogás, fogyás, részketés, gyengeség stb. Hasonlókép erősiti e theoria elfogadhatóságát az észlelet, hogy a Basedow-kór átváltozik és társul myxoedamával, mely a hyperplasiás pajzsmirigy atrophisatiovál magyarázható. Ugyancsak hatalmasan támogatják Möbius nézetét az operativ beavatkozások statisztikai eredményei. Kocher statisztikája alapján 59 operált eset közül 45—70% gyógyult és 4—6·7% halt meg. Ez operatiok legnagyobb részben excisióból és arteria lekötésből álltak. Rehn 319 pajzsmirigy operatio statisztikáját állitotta össze s ebből 54·8% gyógyult, 27·9% javult, 4·1% nem javult, 13·1% meghalt.

Ma a legtöbb hivője a Möbius theorlának van. De ha el is fogadjuk e theoriát alapul, nyilt kérdés gyanánt rögtön felmerül az, mi idézi elő a pajzsmirigy elváltozását.

Ez ismét egy ujabb kérdés, mely csak a további exact kutatások alapján lesz eldönthető.

Látjuk milyen különbözők a felfogások a »causa morbi« a Basedow-kór keletkezése felől. Látjuk a chaost, melyből hol az egyik, hol a másik theoria tünik felvilágitó fáklya gyanánt, bevilágitva a setétségbe, hogy minket abból kivezessen. S a milyen változó és bizonytalan a vezérlő eszme, ép olyan sőt mondhatnám sokkal inkább változó, és bizonytalan a therapia is. A legelső klinikusok hasztalan igyekeztek egyes szereket forgalomba hozni, mert azok csakhamar letüntek. A legellentétesebb gyógyszerek mind előkerültek, hogy ujra eltünjenek. A gyógykezelés leginkább symptomatikus irányban mozgott; a causalis therapia eredményei felől is a legellenkezőbb észlelletek látták napvilágot.

Gyakran meg kellett győződnünk arról, hogy sulyos tachycardiánál legjobb szivzsongitóink: Digitalis Strophautus, Convallamarin, Coffeln, sőt jó narkoticumaink, opium, a Belladonna is cserben hagytak.

Az edényszükitők, mint a secale cornutum és praeparatumai, továbbá az antipyrin stb., edénytágitóink, mint a nitroglycerin, amylnitrit, a jód és praeparatumai direct a strumára applicálva, mind, mind elhagyattak.

Még leginkább beváltak a nervinák közül a bróm és az egész test roborálása részint roboraló gyógyszerekkel (arsén, vas), részint physicalis-diaetetikus-climatikus gyógykezeléssel, részint specificus gyógyszerekkel.

E sivár tapasztalatok közepette igen jól eső és megnyugtató az a tudat, hogy a Basedow-kór gyógykezelésében mégis képesek vagyunk jelentékeny javulást, sőt teljes gyógyulást is észlelhetni. Sokáig igen rosz és alig biztató, sötét volt a prognosis; s a legtöbb tankönyv gyógyithatatlannak tartotta ezt a betegséget. De mióta hazánkfia Stiller professor 2 betegénél arra a tapasztalatra jött, hogy Uj-Tátrafüreden töltött nyaralásuk rendkivül kedvező hatással volt a betegség lefolyására s miután ezzel kapcsolatosan a külföldi szaklapokban eseteinek ismertetésével felhivta a közfigyelmet a magaslati klimahatásra, azóta mindinkább elterjedt és az elért sikerek és eredmények alapján megszilárdult az a nézet, hogy Basedow-korosoknál a magaslati egálj rendkivül jó hatással van. A magam részéről bőséges tapasztalatok alapján

szintén megerősithetem ezen nézetet. Sőt ugyanily értelemben közölte 82 Basedow-esetről szóló tapasztalatait elődöm hold. Szontágh Miklós is. Sőt Jármay és Papp Samu tátrafüredi kartársaink is tudtommal e tapasztalatokat megerősitik. Ugy hogy ma már a Tátravidék Basedow-korral nemcsak hazánkban, hanem a müvelt nyugat orvos vezérférfiai előtt is specificus hatásu hirt szerzett. Legalább hozzánk Németország minden részéből, a Balkán államaiból, Oroszország, Szibéria, Galiczia, Bukovinából jöttek már e betegséggel gyógyulást keresni.

Hogy a klima componeusei közül melyik factor, a talaj, a levegő, az atmosphaericus változások: az időjárás, külön-e vagy talán együttesen képesek-e oly kedvezően befolyásolni a szervezetet? azt bajos volna eldönteni. Annyi tény, hogy e klima sajátságai a ritkultabb levegő, alacsonyabb légnyomás, hüvösebb légtemparatura s a nagyobb párolgás mind jótékony physiologicus hatással van a beteg szervezetre.

A tachycardiával kapcsolatos szorongatási érzet a mellkasban, a thermophobia és az izzadás, a további lesoványodás, illetve fogyás minden egyéb más therapeutikus beavatkozás nélkül is megszünik.

A szivmunka javul, gyorsasága, arrhytmiája megszünik, hasonlóképen a vérerek pulsatioja is csökkenést mutat, ugy chronotrop, mint inotrop irányban, azaz számbeli gyorsaságot illetőleg és a contractiok erejét illetőleg.

Az én véleményem szerint ezen javulás összefüggésben van a vitalcapacitás növekedésével kapcsolatos mellkastágulással. 2—4 cmnyi mellkastágulás előfordúl a legtöbb betegnél s ez által a mellüreg helyzetviszonyai változnak s a tachycardiás s nagyobbodott szív nem idézi elő a kellemetlen szivtáji feszülést s a vele kapcsolatos oppressiot.

A thermophobia és izzadás megszünése a levegő temperaturájától és a megkönnyitett bőrlégzéstől függ, melyet más alkalommal kifejteni bátor voltam.

A fokozott anyagcserével járó lesoványodás megszünését ugy magyarázom, hogy a magaslati klima physiologicus hatása az, hogy az erythiocyták a vörösvérsejtek megszaporodnak, ugyszintén a haemoglobin, mint azt a régebbi vizsgálók Paul Bert (Lama, Alpocca) Viault, Müntz és ujabban Jaquet kimutatták s ily módon a vér pathologicus összetétele, constitutiója javul quanititative és qualitive egyaránt, miáltal a pajzsmirigy secretumának toxicus, pathogén fogyasztó hatása már a dilutio és a belső che-

mismus folytán is csökken és igy successive a vér összetételének javulásával a kóros tünetek is szünnek.

Ugyancsak ebből magyarázható a szivműködés és pulsus rendesebbé válása az Engelmann-féle szivautomatismus theoria alapján, mely szerint a szivmozgások legfőbb motora nem az extra- és intracardialis idegdúczok, hanem maga a szivizom lesz izgatva a vér által automatice. Ha tehát vér összeállásában helyreáll az egyensuly, ugy a szivreható inger sem lesz jelentékenyen nagyobb a rendesnél.

A többi Basedow-tünet, álmatlanság, izomgyengeség elmaradása magaslati klimában már régi észlelet.

Ha a most emlitett klimahatáson kivül még alkalmazzuk a többi gyógyeljárást, az absolut nyugalmat, az elektrotherapiát, a dietás életmódot, a hydrotherapiát, a roboráló gyógykezelést és a felmerülő symptomatikus kezelést, a suggestiv therapiát, akkor minden czélhoz vezető beavatkozás megtörtént s a jó eredmény elérése nem maradhat el.

Hátra volna még a specificus és orgonotherapeuticus gyógykezelés. Az utóbbi időben, a mióta a belső secretio tana kifejlődött, ennek alapján a gyógyszeriparba is bevonult az organotherapiás v. opotherapiás szerek gyártása s létrejött ezeknek egész serege. Van már gyógyszer majdnem minden szervből. Van cerebrin, spermiin, glandulin, pankreatin, medullin, lienin, thyreoidin és számtalan összeköttése, pneumin, mellékvese és egyéb kivonatok. Brown Séquard a hires öreg párisi fisziologus volt az első, ki kutyák, nyulakból vett herekivonatokkal 3—4 higitás 1899-ben 3 hétig minden második nap 1 subcutáninjectio kisérleteket végzett önmagán s arra az egész világot meglepő tapasztalatokra jutott, hogy ugy a testi ereje mint szellemi frissesége ezen idő alatt rendkivül emelkedett, s az öreg tudós ifjui tetterőt érzett magában a szószoros értelmében.

Ez eljárás csakhamar elterjedt Franczia- Oroszországban és Amerikában főleg impotentia ellen s ez alapon a legképtelenebb eljárásokkal probálkoztak. Igy pld. egy orvos saját spermájából feleségének subcután injectiót adott (!) állitólag jó eredménnyel (!!); pervers emberek applicálták a semen humanit ugyancsak kitünő eredménnyel.

De tudósok többen is kisérletezték s keresték a dynamogén hátást a legkülönbözőbb idegbetegségeknél több kevesebb szerencsével.

Fürbringer 23 egyén ejaculált semenjével végezte a vizsgálatot. Poehl A. (orosz) a spermin előállitásával jobb irányba terelte az ügy menetét s ferment gyanánt tekintette, mely katalyticus uton az intraorganoxydátiot emeli s miáltal a szövetekben képződő ártalmas leukomainok felszaporodása, mely nem egyéb, mint a regressiv metamorphosis nitrogén tartalmú bomlásterménye, megakadályoztatik.

A spermin a nuclein hasadási terménye s tonisáló hatásu s ez ma már eléggé polgárjogot nyert bizonyos idegbetegségeknél, mint neurasthenia és tabes.

Azonban legjobban elterjedt és legjobb, biztos hatást ily organicus szerek közül a pajzsmirigy glycerines kivonata, a thyreoidin tudta elérni, mely nemcsak fokozott oxydatio elérésére (soványodás), hanem főleg myxoedemánál specificum gyanánt bevált.

Ily specificus szerünk nincs igen sok gyógyszerkincsünkben.

Természetesen Basedow-kórnál is kisérleteztek vele. Azonban nem egyenlők az észleletek. Owen hires angol orvos pl. egy betegénél feltünő jó eredményeket látott thyreoidinnal 3 hónapon át, mig alapos vizsgálat a controversia után eldöntötte, hogy tévedésből thymus mirigykivonatot kapott.

Ma a legtöbb szerző véleménye szerint contraindikált a pajzsmirigy kivonat Basedow-kórnál, sőt legujabban már »orvosi műhiba« gyanánt szerepel ez a gyógyszerelés, mert csak fokozza a betegséget.

Mikulicz szerint a thymus functiója a pajzsmirigyet paralysálja. De Mackenzie ujabb vizsgálatában kimutatták, hogy a thymus gyógyhatása is kérdéses. 20 Basedow-betegen kisérletezett.

Ballet és Enriquez oly kutyák vérsavójának injicialásával kisérleteztek, melynél a pajzsmirigyet kiirtották, kiindulva azon feltevésből, hogy a vérben, illetve savóban a természetes paralysáló képességü védőhatás, antitoxicus hatás ily módon létesülhet.

Lanz (1899) 3 Basedow-betegénél kitünő eredményt látott, a kiket thyreoidectomisált kecskék tejével gyógykezelt. Ezt eldöntendő én is kisérletezem jelenleg s csak honapok mulva leszek abban a helyzetben, hogy erről végleges itéletet mondhassak.

Ezen az alapon ajánlotta mult évben (1902) Leyden prof. 2 tanitványa Burghardt és Blumenfeld docensek mesterük jubeliumára megjelent Festschriftben a »Rhodagen«-t, mely tulajdonkép nem egyéb mint ilyen operált kecsketejnek condensatiós terméke. Egy vegyészetigyár hozta forgalomba uj specificum gyanánt

s tavaly 56 betegnél végeztem vele kisérletet, de a tapasztalatok, eredmények nem voltak kielégitők. Részint a szernek roppant drágasága, részint undoritó szaga, részint bélműködésbeli zavarokat okozó volta miatt, kénytelen voltam adagolását beszüntetni.

Jobb eredményeket tudunk mi elérni a mi megszokott rendes kuránkkal s ha néha-néha kitérünk egyes kisérletekre az csupán azért történik, hogy véleményt alkothassunk nem szóbeszéd alapján, hanem exact vizsgálatok, észleletek alapján, mert ma az orvostudomány fejlesztését, melyet mindnyájan kötelesek vagyunk magunknak célul kitűzni, csakis igy lehet elérni.

Végül bátor vagyok még bejelenteni, hogy én jelenleg egy gyógyszerészszel érintkezésben állok oly vérpasztillák előállitására nézve, mely operált kecskevéréből készülne s a mi véleményem szerint jobb a rhodagénnél, már csak azért is, mert organicus vastherapiára Basedow-korosnak különben is szüksége van.

Légmell (Pneumothorax)

3 éves leánykánál Contusio thoracis következtében.

Dr. Neubauer Lajos.

A mint a t. kartárs urak előtt eléggé ismeretes léggyülemet a mellűrben légmellnek nevezzük.

Nevezett bántalom keletkezik vagy az által, hogy a mellkas egy helyen átfuratik és ilyen módon a küllevegő a mellűrbe áramlik, mint pld. a mellkas nyilt traumaticus sérüléseinél, vagy üszkös roncsolások, tályogok, a mellkasban fellépő rákok, ujképletek folytán, a mikor is ezek a kóros folyamatok a mellhártyát is átfúrják és ez által a mellűrt nyilt összeköttetésbe hozzák a küllevegővel, avagy a légmell az által jön létre, hogy a tüdő a pleurával együtt valamely helyen meghasad és a levegő a tüdősejtekből, avagy a hörgökből a mellűrbe hatol. Ilyen esetekben az okot a tüdőnek fekélyesedési folyamatokban, mint tüdőgümőkórnál, tályogok, tüdőüszöknél találjuk, kiváltképen ha a nevezett kóros folyamatok a tüdő felületén székelnek és itt is leggyakrabban a heveny vagy félheveny lefolyású tüdővész eseteiben; kaverna meghasadás ilyen esetekben gyakrabban észlelhető, mint idült lefolyású tüdővész eseteiben.

Egy más, ámbár ritkábban észlelhető oka a légmellnek lehet az egészséges tüdőnek meghasadása egy helyen erőszakos behatás következtében, mint pld. ütés, esés, lezuhanás alkalmával.

A légmellnek egy ilyen ritkább esetét, mely zúzódás folytán (Contusio thoracis) bordatörés nélkül lépett fel, volt alkalmam évek előtt észlelni és kezelni.

1893. július hó 21-én délután, a mikor is Iglófüredre kikocsiztam, az uton a farakházi ház előtt megállították a kocsimat és megkértek, hogy az imént az uton szerencsétlenül járt gyermeket a házban nézném meg, illetőleg orvosi segélyben részesitsem. A szobába léptemkor U. S. asszonyt aggódva, 3 éves W. I. nevü unokáját pedig az asztalon párnán fekve, sírva, nyögve találtam, rövid lélegzettel, kicsi és szapora érveréssel. Az asszony elbeszélése szerint, szénatakaritás ideje lévén, a kis unoká-

jával, üres szénakocsin a létraülésen elhelyezkedve a rétre készültek, a mikor is a sebesen hajtott kocsiról a gyermek lebukott, azaz az útszélen lévő kőrakásra (prisma) esett és állitása szerint valószinüleg nagyon sulyosan megsérült.

A gyermeket megvizsgáltam, de sem zuzódásnak, sem törésnek a jelei nem voltak kimutathatók. A kopogtatás (abban az időben) sem mutatott valami lényeges elváltozást; hallgatódzásnál a nyugtalan gyermek bal mellkasának megfelelőleg határozatlan légzés volt kimutatható. A diagnosist függőben hagytam, a gyermeket kocsin a városi lakására szállíttattam, hidegvizes borogatást a mellre és egy könnyű Digitalis infusumot aqua amydalmal rendeltem. Másnap korán reggel hívtak kis betegemhez, a kinél a következő kórképet találtam:

Az általános közérzet valamivel nyugodtabb, a nehéz légzés kisebb fokú, érverés kicsi, szapora; bal mellkasfél tágabb, a légzési mozgások hiányoznak, a szív jobb oldalra van tolva, a szívlökés a szegycsont jobb szélén tapintható ki, mellrezgés baloldalt csökkent, a kopogtatási hang a baloldalon teljes, dobos, légzési zörejek, kiváltképen a hólyagzárlégzés hiányzik, egyidejű hallgatódzás és kopogtatásnál érczcsengéses utóhang hallható. Hőmérsék 37·5 fok C.

A fenti jelekből a kórisme teljes biztonsággal baloldali légmellre volt tehető. Tekintetbe véve az okot, mely a légmellet létrehozta és a tüdőnek jelen megbetegedés előtti egészséges állapotát, a betegség rendes lefolyásánál a kórjóslat, miután pleuriticus szövődmény nem igen volt felvehető, kedvezőnek volt mondható.

A betegség további fefolyása kedvező volt, a következő 8—10 nap alatt a nehéz légzés, valamint vérkeringési zavarok mindinkább javultak, a levegő lassan felszívódott és abban az arányban a sejtes légzés tisztábban és kiterjedtebben volt hallható. A szív a régi rendes helyére visszament és a szívlökés a rendes helyen volt tapintható. A betegség lefolyása úgyszólván láztalan volt, köhögése az egész idő alatt kis fokon. Priesnitz-féle borogatásokat alkalmaztunk a mellre, máskülönben a kezelés egyszerű diaeteticus-symptomaticus volt. A második hét végén a gyermek egészségesen hagyta el ágyát, hamar felépült s ez óta szépen fejlődik s kitünő egészségnek örvend.

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett a »szepesi orvos-gyógyszerész egylet özvegyei és árvái számára létesitett nyugdijintézet«-ének folyó évi június 24-én Barlangligetben tartott rendes közgyülésen.

JELENLÉVŐK:

Dr. Lorx Sándor elnök, Dr. Tátray Gergely pénztárnok, Dr. Szász Ágoston jegyző, továbbá Dr. Teschler Antal, Dr. Alexander Béla, Dr. Greisiger Mihály, Dr. Csáky Károly, Dr. Kiráy Aristid rendes tagok.

1. Elnök a közgyülést határozatképesnek kimondja, jelen jegyzőkönyv hitelesitésére Dr. Greisiger Mihályt és Dr. Teschler Antalt kéri föl s a mult évi közgyülés jegyzőkönyvének fölolvasására szólitja a jegyzőt.

A jegyzőkönyv felolvastatván, helyesnek kimondatik.

2. Elnök jelenti, hogy Dr. Kalchbrenner Húgó a nyugdijintézetből való kilépését jelentette be, a mi tudomásúl vétetett.

3. Elnök jelenti, hogy a mult 1902. évi zárszámadások és a nyugdijintézeti pénztár f. évi április 1-jén Késmárkon tartott választmányi ülésen vizsgáltattak meg — felolvastatja a választmányi ülés jegyzőkönyvét — bemutatja a pénztár mérlegét, a melyből kitünik, hogy a nyugdijintézet 36041 kor. 71 fill.-nyi vagyonnal bir s a mult évihez képest 1677 kor. 49 fill.-nyi szaporulatot tüntet fel; ez tudomásul vétetik s a pénztárnoknak a felmentvény megadása mellett, a pénztár mintaszerű vezetéséért jegyzőkönyvileg köszönet szavaztatik.

4. Felolvastatik s elfogadtatik a választmány azon inditványa, hogy a nyugdijra igényt tartó négy özvegynek, nevezetesen: Weisz Jánosnénak, Dr. Krompecher Sándornénak, Halmár Bertalannénak és Dr. Szontagh Miklósnénak, ugy mint a mult

évben egyenként évi 250 kor.-nyi nyugdij állapitassék meg, mely összeg két félévi részletben: június 30-án és deczember 31-én fizettetnék ki; az ez évi összbevételekből fennmaradandó 1520 kor.-nyi összeg pedig a tőke gyarapítására fordíttassék.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

K. m. f.

Hitelesítjük:

Dr. Greisiger Mihály s. k.

Dr. Teschler Antal s. k.

Dr. Lorx Sándor s. k.
nyugdijintézeti elnök.

Dr. Szász Ágoston s. k.
nyugdijintézeti jegyző.

TARTALOM:

Oldal

1. A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1903. junius hó 24-én Barlangligeten tartott tavaszi gyülés jegyzőkönyve 3
2. Jegyzőkönyv, felvétetett Késmárkon 1903. április hó 3-án 7
3. A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1903. október hó 21-én Iglón tartott közgyülés jegyzokönyve 9
4. Dr. Lorx Sándor: Szepesvármegye közegészségügyi viszonyai az 1902-ik évben 20
5. Weber Samu: Momentumok a magyar orvosi történetből 23
6. Dr. Fialka Gusztáv: A szokványos székrekedés mechanotherapeutikus úton való kezeléséről 27
7. Dr. Fái Mátyás Miklós: A Basedow-kór klimatikus és orgonatherapeuticus kezeléséről 33
8. Dr. Neubauer Lajos: Légmell [Pneumathorax] 41
9. Jegyzőkönyv. Felvétetett a »szepesi orvos-gyógyszerész egylet özvegyei és árvái számára létesitett nyugdijintézet«-ének folyó évi junius 24-én Barlangligeten tartott közgyülésen 43